

***Crosstalk* - Tanfolyam Kézikönyv tanfolyami segédanyagokkal az oktatók számára**

Megindító történetek: Nemek (Gender)

Túllépni a férfi-nő szerepekkel kapcsolatos közhelyeken a Médiamunkában

Ezt a kézikönyvet az Európai Unió egész életen át tartó tanulás programjának keretén belül egy lengyel, ausztriai és német partnereket tömörítő csoport hozta létre 2009 és 2010 között. A munkacsoport további német, magyar, finn, olasz és angliai partnerekkel együttműködésben kifejlesztett és tesztelt egy közösségi médiumokban folyó képzéseknél használható tananyagot. Magában a Crosstalk projektben olyan partnerek működtek együtt, akik közösségi rádióállomásokat, induló médiumokat és egyetemeket képviselnek. A Megindító történetek kifejezést szlogenként használjuk a projektre és az a célunk vele, hogy az európai lakosokat aktív média tevékenységre sarkalljuk. E történetek eszközként szolgálnak arra, hogy e lakosok saját életük élményeivel és kilátásaikkal közvetlenül hassanak a társadalmi, politikai és kulturális integrálódásra.

Project Number: 141823-LLP-1-2008-1-DE-Grundtvig_GMP
Grant Agreement: 2008-3430/001-001

Ebben a munkacsoportban az alábbi partnerek vettek részt:

A 'Megindító történetek: Nemek (Gender)' anyagot az alábbi szervezetek állították össze:

Freies Radio Freudenstadt / Susan Jones
PF 462 / Jan Aniobi
72234 Freudenstadt
Németország

Radio Orange 94.0 / Mag. Nino Jaeger
Klosterneuburger Str. 1 / Mag. Sushila Mesquita
1200 Wien
Ausztria

Institute of International Studies / Wieslaw Oleksy
University of Lodz
Lindleya 5a
90-131 Lodz
Lengyelország

A Crosstalk projekt elérhetőségi adatai:

Információk a Crosstalk projektről és annak munkacsoportjairól a
<http://www.crosstalk-online.de> weboldalon található,
vagy a projekt koordinátor irodájánál: Dr. Traudel Günnel
University of Education Freiburg Institute of Media in Education, Kunzenweg 21 79117
Freiburg, Németország

Az Európai Bizottság támogatást nyújtott ennek a projektnek a költségeihez. Ez a kiadvány (közlemény) a szerző nézeteit tükrözi, és az Európai Bizottság nem tehető felelőssé az abban foglaltak bármilyen felhasználásért.

Tartalom

Bevezetés	4
Háttér: A Nemek (Gender) mint központi téma	4
Célok / Tanfolyami résztvevők	7
Időkeretek	8
Oktatási szempontok / Módszerek	8
A tanfolyam anyaga főbb pontokban (vázlat)	12
Ugyanez táblázatba rendezve	14
Tippek a gyakorlati megvalósításhoz	20
Értékelés	22
Három helyi példa	
1. Németország	22
2. Ausztria	24
3. Lengyelország	26
Csatolmányok és a mellékletek listája	28

Bevezetés

Az együttműködést, amelynek az eredményét most Kézikönyv formájában tartja kezében az olvasó, a gender témájú írások, vélemények, médiaanyagok, illetve az azokra történő reflexiók, nem utolsósorban az ezeket közlő médiumok viselkedése indították el: milyen mértékben és milyen módon vannak általában a nők és a férfiak képviselve és lefestve a médiumokban? Miképpen érinti ez az ő saját felfogásukat és értelmezésüket önmaguk nemi szerepéről? Tudatosítani azokat a gyakran körmönfont módszereket, amelyekkel a médiumok közvetítik képeiket, szándékolt szabályszerűséget sugalló és állandósított kliséiket: ez az egyik célja az itt ismertetett tanfolyamnak. Legalább ilyen fontos kiegészítő célja a munkacsoport által kidolgozott kurzusnak a résztvevők tudással, ismeretekkel, készségekkel való felruházása. A résztvevők ezeknek az ismereteknek és képességeknek a birtokában nagyobb önbizalommal és bátorsággal lesznek képesek kihasználni a különféle médiumok nyújtotta lehetőségeket.

A média eszközeinek segítségével az emberek hangot tudnak adni saját gondolataiknak és meg tudják fogalmazni érdekeiket nagyobb nyilvánosság előtt. Mindez segíti őket abban, hogy definiálják saját szerepüket a társadalomban, hozzájáruljanak a róluk kialakított képhez, ezt megoszthassák másokkal és egyúttal fontos kifinomult képességekre, személyes és szakmai fejlődésre tehetnek szert a közsférában való megjelenés során. Ebből a szemszögből nézve a gender mintákra történő reflexiók más, szélesebb társadalmi területekre vihetnek át bennünket. Ez a kézikönyv módszereket javasol az ilyen folyamatok beindítására. Az e tevékenység közben létrehozott audio anyagok leadásra kerülhetnek közösségi rádiókban vagy feltölthetők a *Crosstalk* projekt internetes weboldalára, esetleg más digitális platformokra, de akár eredeti vagy írásos formában archiválni is lehet őket.

Háttér: A Nemek (Gender) mint központi téma

Szex és gender: E két fogalom kapcsán egy alapvető különbséget fontos tisztáznunk a jobb megértés érdekében. Tömören és egyszerűen fogalmazva a szex a nők és férfiak biológiai jellemzőire vonatkozik. A *Gender* fogalma viszont társadalmilag és kulturálisan meghatározott. Ebből az következik, hogy a gender (társadalmi nem) más-más kultúrákban és társadalmakban eltérően értelmezhető, és ezek az eltérő felfogások az

adott társadalomban elfogadott történelmi, filozófiai, társadalmi és kulturális feltételekből, hagyományokból következnek. A folyamat, ahogy a gender (társadalmi nem) társadalmilag, kulturálisan (történelmileg és filozófiailag, stb.) kialakul, jól illusztrálható, ha megfigyeljük azokat az egyes nemektől, a nőktől és a férfiaktól elvárt szerepeket, amelyeket e szerepek szerint kell eljátszaniuk az adott társadalomban, kultúrában. A biológiai nemmel ellentétben, amely velünk születik, a társadalmi nem arra az elsajátított és személyesített érzésre vonatkozik, hogy férfiak vagyunk, nők vagyunk, esetleg mindkettő vagy egyik sem. Ez utóbbit tehát azok a különféle társadalmi, politikai, kulturális, vallási, stb. tényezők alakítják, amelyek az adott társadalmi csoportban, környezetben uralkodnak.

Különféle elméleti megközelítések léteznek a gender kérdésre vonatkozóan, de a leginkább elfogadott az úgynevezett *társas konstrukció* elmélet, ami állítja, hogy a gender az egyének és csoportok cselekedetein, eszméin, hiedelmein keresztül valamint a társadalmi és intézményes tevékenység következtében épül fel. (részletesen lásd a 18. számú mellékletet) Ez a nézet figyelembe veszi azt a hatást, ami a nőknek és férfiaknak a társadalmi szerkezetben illetve a politikai szervezetben elfoglalt helyzetéből, a gazdasági erőforrásokhoz való hozzáférésükből fakad. De nem megy el olyan tényezők mellett sem, mint az olyan egyre inkább teret nyerő jellemzők, amelyek a nők és férfiak által a társadalomban játszott szerepeket erősítik olyan egyéb paraméterek mellett, mint a faj, az osztály, a kor és a szexuális orientáltság. A gender társas konstrukciója a nyelvhasználaton keresztül is megnyilvánul.

Gyakran előfordul, hogy a nyelvet arra használják, hogy az embereket a biológiai és a társadalmi nemük szerint beskatulyázzák. Például olyan szópárok, mint a férfias/nőies, pincér/pincérnő, színész, színésznő vagy más kifejezések, mint például "...férfiként viselkedik" olyan értékekhez kapcsolhatók, amit fel lehet úgy is fogni, mint valamit, ami "nagyobb tisztelet érdemel", esetleg jobb vagy értékeesebb.

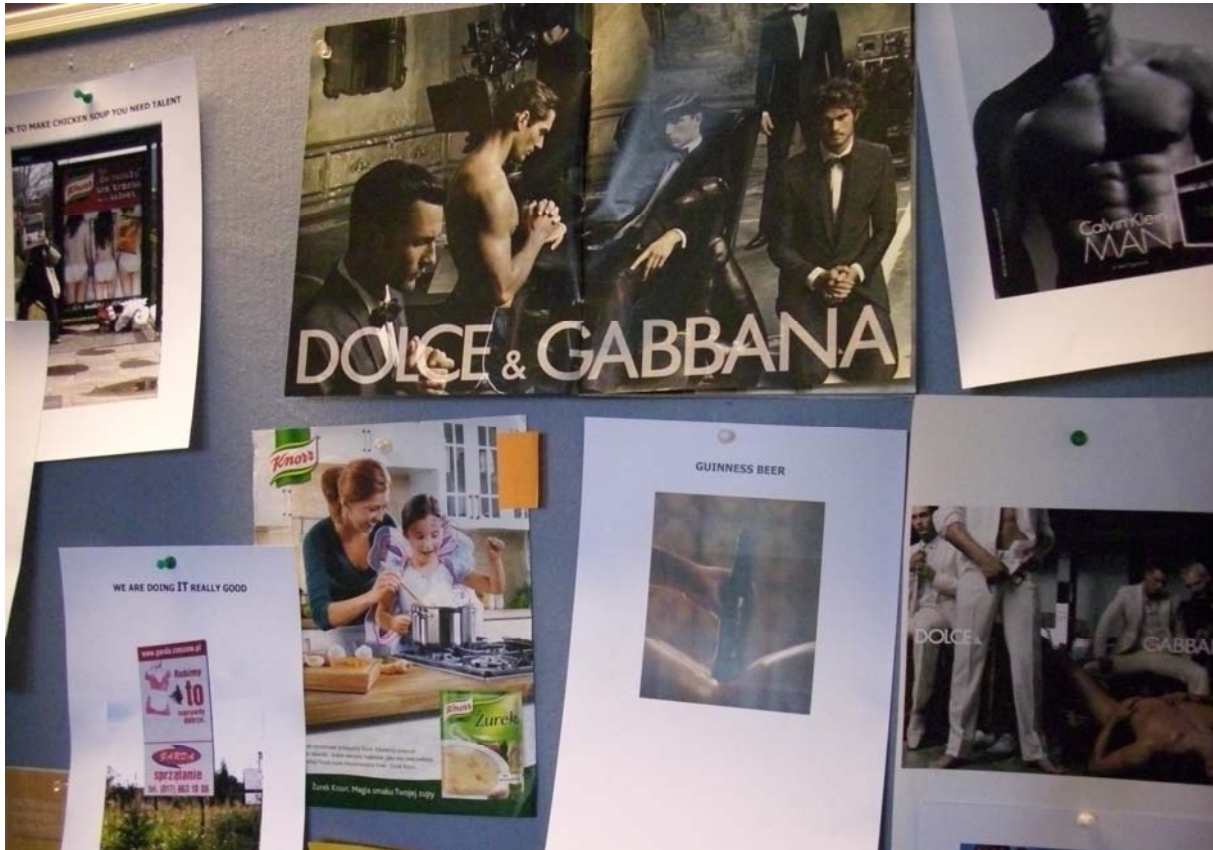
A férfiakkal, nőekkel, lányokkal és fiúkkal kapcsolatos társadalmi, politikai és kulturális felfogásokat oktatási, vallási és politikai intézmények, de különösen a média (tényezők) alakítják ki, tartják fenn és formálják. Ezek az intézmények termelik és terjesztik azokat az üzeneteket, amelyek az emberi tevékenység olyan területeit érintik, mint a gazdaság, a munkaerő, a fogyasztói piac, a társadalom egésze. De még jelentősebb, hogy ezek az üzenetek azok, amelyek befolyásolják azt, hogy az egyének, csoportok, egész társadalmak miként látják magukat illetve másokat mintegy külön társadalmi entitás, egy magasabb egység tagjaiként. Ugyanakkor ugyanezek az üzenetek alakítják az

egyéni és csoportfelfogásokat azok vonatkozásában, akik egy másik, egy eltérő csoporthoz, társadalomhoz vagy kultúrához tartoznak.

Képek egy Lodz-ban (Lengyelország) megrendezett kiállításról: kritikai értékelés egy a nemeket jellegzetesen ábrázoló képes reklámanyagról.

Egy nagyon fontos tényező ezen különféle felfogásoknak az alakításánál a *hatalom*, azaz a politikai, gazdasági és szociális fölény és az a befolyás, amivel rendelkeznek az egyik csoport a másik/többiek fölött, és ami lehetővé teszi többnyire politikai és gazdasági kihasználását annak a csoportnak/csoportoknak, amelyek/amelyek nem tartoznak a domináns csoporthoz.

Nem könnyű ellenállni: a reklám és a média naponta sugalmaz szerepeket, hosszú távon próbálja befolyásolni az egyének saját magukról kialakított képét. A fenti képeket a Fekete Erdőben megszervezett Crosstalk tanfolyam résztvevői válogatták össze egy tematikus foglalkozáshoz.

Ha ez megtörténik, akkor a domináns csoport diktálja, hogy a csoport tagjainak, de a rajtuk kívülállóknak is miként kellene felfogni a világot. Például bizonyos termékek iránt a keresletet a médiumokon, de különösen a reklámokon keresztül teremtik meg és terjesztik. A reklámüzenetek gyakran a domináns csoport szemszögéből utalnak arra, hogy mi a helyes életstílus, mi a jó minta, követendő trend, azaz hogy mi is az, ami „menő”.

A társadalmi nem, a gender és a gender felfogás azok közé a jelenségek közé tartozik, amelyeket a médiumokon, az oktatási és politikai intézményeken, illetve a vallási közösségeken keresztül érkező üzenetek formálnak. Ezek az üzenetek meghatározó szerepet játszanak felfogásunk alakításában többek között a női és férfi, fiú és lány szerepek, besorolások terén egy-egy csoporton belül, de akár az egész társadalomban. Így azután ezek a sztereotípiák befolyásolják, mit kell 'helyesnek' tartani és mit 'helytelennek', mit „jónak” és mit „rossznak”, és bizony ezek azok a sztereotípiák, amelyeket a médiumok erősítenek, terjesztenek.

Íme itt van e jelenségnek egy illusztrációja: hogyan vannak jelen és miként ábrázolják a médiában a férfiakat és a nőket? Milyen paraméterekkel lehet ezt mérni? Például: Ki a felelős a műsorok készítéséért, sugárzásáért? Ki igazgatja, menedzseli a média vállalatokat? Kiknek vagy milyen intézményeknek a hatáskörébe tartozik egy-egy meghatározott téma? Mik azok a tipikus szerepek, amelyeket egyik vagy másik nem képviselőinek tulajdonítanak a reklámokban és a műsorokban? Ezek lehetnek azok a kérdések, amelyek vitapontokkal szolgálhatnak egy *Crosstalk* tanfolyami foglalkozás keretében zajló megbeszélés számára.

Célok / Tanfolyami résztvevők

Ahogy az gyakran lenni szokott, amikor a gender téma előkerül, ezen a kurzuson is a női perspektívával kezdtek először foglalkozni. Annak ellenére, hogy a gender normák és sztereotípiák egyaránt érintik a férfiakat és a nőket – és ez a tanfolyam is használható egyes csoportoknál -, mi azt választottuk, hogy lányokkal és nőkkel dolgozunk először, hogy beazonosítsuk azokat a felfogás-mintákat, amelyek heteroszexista kliséken alapulnak. A közösségi média kontextusban az ilyen normák kritikus tudatosítása fejleszthető és a személyes tapasztalat ehhez konstruktív módon kapcsolható. A tanfolyam célja, hogy fokozottan tudatosítsa a médiában előforduló tipikus gender képeket a résztvevőknél, és mind média-csinálóként, mind médiahasználóként bátorítsa őket egy saját minőségi szint megtartására.

Ezért ez a tanfolyami tananyag kezdettől fogva a mindennapi médiakultúra által sugallt életmintákkal foglalkozik. Ezeknek az egységesített genderképeknek a megkérdőjelezése nem egy elméleti kiindulási pont, hanem inkább gyakorlati: mindegyik tanfolyami résztvevő (akár férfi, akár nő) ki volt már valamikor téve ilyen képek általi hatásoknak és képes összemérni ezeket a saját élettapasztalatával.

Az, ha heterogén csoporttal dolgozunk, segíti ezt a törekvést, hiszen a korban, nemi orientációban, társadalmi és nevelési háttérben meglévő különbségek csak ösztönözhetik a vitát a témában. Jó, ha a kurzus résztvevői között van tinédzser és idősebb korú is, és hasznos, ha olyan is van, aki rendelkezik korábbi rádiós illetve hanganyag készítési tapasztalatokkal, de ez nem kizárólagos előfeltétel. Ha netán a tanfolyami csoport viszonylag egységes képet mutat (ami előadódhat, ha egy bizonyos helyi partnerrel kooperálunk), akkor úgy tudunk ellentétes nézőpontokat előhívni, ha különböző interjúalanyokat hívunk vendégként.

Az ebben a kézikönyvben található kurzusleírás tartalmaz olyan elemeket, amelyek megfelelően használhatók eltérő csoportok esetén is. A teljes tanmenetből a trénerek kiválaszthatják azokat az elemeket, amelyek legjobban illenek az ő tanfolyami elképzelésükbe. A kézikönyvben találhatunk példákat annak a három tanfolyamnak az anyagából, amelyet a nemzetközi munkacsoport megvalósított.

Ennek megfelelően az itt felvázolt tanmenet nagyobb hangsúlyt fektet a szerkesztői készségek fejlesztésére, mint az eszközök használatára vagy a műsorgyártás egyes elemeire. De ez eltérő lehet a képzési tanfolyamok helyszíne szerint. Mindazonáltal mindegyik ilyen kurzusnak ügyelnie kell arra, hogy kellő időt hagyjon az adott helyen használt alapvető technikai eszközök használatának elsajátításra.

Időkeretek

A teljes tanfolyami tanmenet rugalmasan lett összeállítva. Le lehet bonyolítani szemináriumi formában két (teljes) nap alatt és minimum egy utófoglalkozással, vagy egy 6-8 hetes ciklus alatt heti egy-egy alkalommal megtartott kb. két és fél órás (szünettel együtt) foglalkozásokkal. Egy későbbi 'Gyakorlati tippek' című fejezetben olyan gyakorlati dolgokban talál javaslatokat az olvasó, mint a munkaterület, a szervezés és a szükséges eszközök.

Egy fontos tényezőre fel kell hívnunk a figyelmet, miszerint valamilyen megfelelő tartalmú, rádióban vagy interneten, esetleg írásban publikálható hanganyag és más tanfolyami eredmény célként beállítása, jövőbeli elkészítése feltétlenül hasznos. Ez garantálja azt, hogy a tanfolyam során valami olyat produkál a csoport, ami nyilvánosságot kap, és az ott elhangzottak nem maradnak meg a privát véleménycsere szintjén a csoport tagjai között. A résztvevőknek tisztában kell ezzel lenniük, mialatt a projektben dolgoznak: A gender (vagy más) témák tekintetében a magánbeszélgetéstől a nyilvánosságig történő lépés megtétele alapvető cél kell hogy legyen a kurzus során.

Oktatási szempontok / Módszerek

A *Crosstalk* projekt általános célkitűzéseivel összhangban ez a tanfolyami terv is igyekszik minél jobban tudatosítani a résztvevőkben a saját történeteikben és élményeikben meglévő értékeket – amely értékeknél fontos, hogy ne csupán a privát világban jelenjenek meg, hanem a nyilvánosság előtt is elismerést kapjanak. Ezért a

kurzus fontos kiindulópontja a résztvevők mainstream médiával kapcsolatos saját tapasztalata. Mikor a gender szerepek ábrázolásáról van szó, akkor ők mit figyeltek meg, esetleg mit kifogásoltak a különféle reklámokban, filmekben, televíziós, rádiós műsorokban, az ott leadott zenei felvételek szövegében, előadásmódjában, stb? Mi az, amit hiányolnak ezekből? Mindegyik résztvevő tulajdonképpen szakember ezen a területen, ismerik a média ez irányú tartalmát. Ennek a mindennapi értesültségnek, tudásnak a kihasználása az első lépés lehet a kritikai gondolatok és a továbbképzés irányában.

A hírforrások, műsorforrások és műfajok felhasználásának elsajátítása: a tény, a vélemény és a fikció megkülönböztetése

Érdekes megépíteni egy fontos összekötő hidat is, ami egybekapcsolja a személyes megfigyeléseket a témába vágó kiegészítő információkkal - ezekhez olyan könnyen elérhető források útján juthatunk hozzá, mint az újságok, az internet, a könyvtárak, helyi krónikák vagy múzeumok, képeslapok, zenei kiadványok, stb. A kettő összekötésével eljuthatunk egyfajta dialektikus megközelítéshez: ez az, amit én gondolok, láttam/hallottam - mi az, amit mások hírül adtak, dokumentumokban rögzítettek ugyanerről? - tudok e ezek után konklúziót levonni, véleményt formálni? Pedagógiai szempontból tekintve és a nyilvánossággal való passzív és aktív kapcsolat szerepének hangsúlyozásával együtt ez segíti a résztvevőket abban, hogy éles különbséget tudjanak tenni tény és vélemény között, ami számos okból elengedhetetlen.

Ezekből most kettőt említünk itt, ezen a helyen. Különösen mikor a gender témákról esik szó, az emberek személyes véleményüket és előítéleteiket hajlamosak úgy előadni, mint megalapozott tényeket és ennek elég szerencsétlen következményei szoktak lenni. Másrészt, mikor valaki közöl egy anyagot a közösségi médiumokban vagy máshol, tisztában kell lennie bizonyos játékszabályokkal. Ezek eltérőek lehetnek országonként vagy a médiakörnyezettől függően, de tartalmazzák azt a jogi előírást, hogy az ellenőrizhető tényeket el kell különíteni az egyéni (vagy kollektív) értelmezésektől, kommentároktól. A megjelent vélemények szerzőinek lenyomozhatónak kell lenniük, éppen ezért a cikkeknek, médiaanyagoknak a teljes nevük alatt kell megjelenniük. Ez az általános iránymutatás egyben valamilyen garanciát is jelent a rágalmazás és becsületsértés ellen (de legalábbis egyfajta korlátot szab neki).

Állandó fejtörést okoz az oktatóknak, miként ösztönözhetik a kezdőket arra, hogy akkor is mondják ki, ami a szívüket nyomja, ha korlátokat látnak maguk előtt. Az erre szolgáló

módszerek között találjuk például azt, ha felcsigázzuk a hallgatók lelkesedését a megbízható információs források felkutatásának vagy egy jól előkészített interjú elkészítésének a mesterfogásai iránt. Hasznos lehet az is, ha a kezdőket megismertetjük a rádiókban elhangzó változatos műfajú műsorokkal, cikkekkel és azokat velük meghallgattatjuk, elolvastatjuk: például megkérjük őket, hogy vessenek egybe egy cikkvázlatot egy vezércikkkel vagy egy könnyed vox-pop hanganyagot egy komoly interjúval. Ez felhívja a figyelmüket a lehetőségek széles tárházára, az alternatívákra, amelyekkel egy-egy témát többféle módon lehet megközelíteni. És mindez azt is megmutatja nekik, hogy a tények ellenőrzése és az objektív látásmód mellett bőven marad tere még a kreativitásnak és annak, hogy örömet találjanak ebben a tevékenységben.

Magabiztosan beszélni a nyilvánosság előtt

Egy másik – oktatási szempontból – fontos terület, ami előjön a tanfolyami foglalkozások során, a mód, ahogy az emberek beszélnek. Feltételezve, hogy a tanfolyamon résztvevők többsége nő, egy bizonyos határozatlanságot kell itt feloldanunk. Függsően attól, milyen társadalmi és oktatási háttérrel rendelkeznek, illetve milyen generációs kortársak között nőttek föl a hallgatók, a hölgyek néha bizonytalanok, mikor nyilvánosság előtt kell beszélniük, mert szokatlan számukra. A legtöbb szemináriumi környezetben a magabiztosság megszerzését elősegíthetjük kisebb feladatokkal, amelyekben játékos formában kipróbálhatják magukat a hallgatók és megismerhetik hangterjedelmük mire használható. (segédanyag: előre elkészített szövegek, lásd a példákat a 11 A és B számú mellékletekben) A mikrofonba történő beszéd során felmerülő gátlások hasonlóan előre láthatók és leküzdhetők. A trénernek némelyike kezdetben ál-mikrofonnal dolgozik, ami oda van állítva és jól látható, de a hangrögzítő eszközzel nincs összekötve.

A nyilvánosság előtti megszólalásban meglévő tapasztalat hiánya miatt előadódhat, hogy valaki nehezen teszi félre a privát ügyeit, amikor nagyobb plénum előtt szólal meg (például egy rádióban). Bizonyosan sok olyan média-helyzet van, amikor a személyes tapasztalat kerül a beszélgetés központjába. Az ilyen esetekben különösen fontos bizonyos diplomatikus hozzáállás és érzékenység a korlátok felismerése tekintetében.

Egyébként ez egy másik olyan terület, amit nem árt tisztázni a tanfolyam megkezdése előtt, azaz hogy milyen körülmények között tehetünk nyilvánossá bármely általunk legyártott rádióműsort.

Noha a privát és a nyilvánosságnak szánt beszéd megkülönböztetésének pontos felismerése az oktatás egyik céljai között szerepel, ezt a képességet általában nem lehet kizárólag a megismerési folyamat útján elsajátítani. Az oktató olykor-olykor elhangzó figyelmeztetése, hogy a „világ hallgathatja, láthatja, amit mondsz” nem helyettesítheti a gyakorlati feladatokat és a többi hallgatótól érkező visszajelzéseket. Ennélfogva valamennyi a kurzus alatt készített interjút le kell játszani, meg kell hallgatni és meg kell vitatni a csoporton belül. A visszajátszáshoz használjunk jó minőségű hangszórókat, melyek a nyilvánosság felé való közlés benyomását keltik, garantálják a hanghűséget és ezzel a beszélők magabiztosságát növelik.

A hallgatók kezükben veszik a dolgokat: interjúkészítési helyzetgyakorlat Lengyelországban, 2010 áprilisában.

Arra is fel kell hívnunk a figyelmet, hogy a tudatalatti tényezők befolyásolhatják a verbális viselkedést – például hogy egy beszélgetés helyszínének berendezése meghatározhatja a beszélgetés tónusát. Azzal, hogy felhívjuk a tanfolyam résztvevőinek figyelmét a helyszín gondos berendezésére, csak jelezzük nekik, hogy egy interjú tulajdonképpen nem más, mint egy szerepjáték hármásban, ahol a házigazda felelős a vendégéért (vendégeiért) és azért, hogy amiről szó van a beszélgetésben eljusson a széles hallgatósághoz.

A beszélgetési stílus befolyásolja a tartalmat

A gyakran interjúk formájában megjelenő beszélgetés a rádiós és más médiumoknál folyó munka egyik alapeleme, ezért kap különös hangsúlyt ezen a képzési tanfolyamon. Ha csupán rámutattunk arra, hogy a gender témával kapcsolatos tudatalatti sztereotípiák fontos szerepet játszhatnak a verbális interakcióban, ezzel már egy segítő lépést tettünk afelé, hogy meg is szabaduljunk tőlük. Ennek fokozott tudatosítására – anélkül, hogy a résztvevőinket kritikai megjegyzéseknek tennénk ki – van lehetőség például úgy, hogy az oktatók előkészítenek néhány a mainstream média által gyártott hangzó vagy képi anyagot, amelyekben túlzottan rámenős és sugalmazó kérdéseket használnak. Ezek legtöbbször sztenderd szerepeket és hatalmi szituációkat tükröznek – mint például a dominancia és a bizonytalan, ingadozó viselkedés szembeállítását – egészen olyan végletekig, amikor az már a karikatúra határát súrolja.

Mikor a résztvevők saját interjúikat tervezik, a tanárok és a társaik segítségére szorulnak annak elgyakorlásában, hogy miként építsék fel egy beszélgetés fonalát, hogyan állítsanak össze előreívő kérdéseket, miként alakuljon a beszélgetés menete, ami sokféle irányt vehet a rendelkezésre álló idő szabta korlátok között. A mellékletek között talál az olvasó rajzos képeket, amelyek szétosztása a hallgatók között segítheti ezt a gondolkodási fázist. (lásd a 9-A és 9-B számú csatolmányokat). A kérdezés művészete lényeges része a kurzus témájának kiegészítve olyan gyakorlati ismeretekkel, amelyek mutatják, hogyan szervezzük meg a munka menetét, miként készítsük elő az interjút. De ezeken túl ötleteket kaphatunk arra is, hogy az anyag rögzítése után melyek azok a szerkesztési alternatívák, amik között választhatunk. A tervezett interjúk típusától függően érdemes reflektálni az önéletrajzi jellegű megszólalásokra.

'Pozitív' képek előtérbe helyezése

Különösen abban az esetben, mikor olyan csoportokkal dolgozunk, akik számára nem ismeretlen a téma, érdemes egy fázist átugrani a gender normák és sztereotípiák tárgyalásakor és rögtön áttérni olyan példákra, amelyek ezekkel a normákkal kreatív módon foglalkoznak. Képeket, dalszövegeket és más alapinformációkat beszerezhetünk a változatos internet oldalokról¹. Ezek a példák mutatják, hogy a figyelem középpontja eltolódhat arról, hogy mi a „rossz” arra, hogy mit lehetne elérni – avagy mi mindent sikerült már eddig is elérni - és igen, bemutatják a lehetőségek

¹ Lásd pl. ezeket a weboldalakat: <http://ladyfest.leipzigerrinnen.de/dokuwiki/doku.php?id=start>, <http://www.femalepressure.net/fempress.html> és <http://www.babesinboyland.info/pages/index.htm>
Crosstalk / 141823-LLP-1-2008-1-DE-Grundtvig_GMP / 2008-3430/001-001

változatos módjait, ahogyan valaki a saját nemi identitását, szerepét kifejezheti. Ez nem csupán segít megvitatni és kidolgozni új stratégiákat a magunk képviseléséhez, hanem terjeszti a mainstream médiumokon kívül megtalálható alternatív hálózatokra, képekre, zenére stb. vonatkozó ismereteket.

A tanfolyam anyaga főbb pontokban

Az itt következő áttekintés számos különböző helyzetre és célcsoportra vonatkozó, azokhoz passzoló kurzus-elemeket jelenít meg. Minthogy a **médiában fellelhető általános téma, a gender téma** mindegyik tanfolyam esetében (és mindegyiknél eltérő módon) egy-egy helyben kiválasztott **jellegzetes problémához** kapcsolódik, ez a táblázat egy átfogó struktúrát kínál, ami mellett gyakorlati tevékenységek is helyet kapnak. Ez utóbbiak pedig bő teret hagynak az illető téma kifejtésére és megvitatására. A táblázatba foglalt tanfolyami vázlat után a projekt partnerek teszt kurzusain összegyűlt tapasztalatokat foglaltuk össze. Ezek a kurzusok a következő három témára koncentráltak: női élettörténetek, nők a zenei világban, a nők ábrázolása/megjelenése a mainstream médiában.

Az alábbi vázlatban a feladatok kapcsolódnak a csatolmányban található anyagokhoz, mellékletekhez. Ez utóbbiak felsorolásra kerültek a 'módszerek / javaslatok' oszlopban és sorszámot is kaptak a könnyebb beazonosítás és kikeresés végett. Ezen anyagok között megtalálhatók a trénereknek készült segédletek és magyarázatok, de egyben itt vannak tájékoztató lapok és munkalapok a résztvevők számára. A mellékletek tartalomjegyzékét az olvasó megtalálja a kézikönyv végén. A mellékletben található segédanyagok rugalmasan felhasználhatók a tanfolyam különböző tevékenységeinél.

Az itt leírt tanfolyam teljes ideje **14 óra**, de ehhez még hozzá kell adni a szünetekre biztosított időt. Ezt az időmennyiséget többféle módon fel lehet osztani. Eredetileg kétórás foglalkozási blokkokat terveztünk, ami számos variációra ad lehetőséget. A képzés speciális helyi tárgyát és az adott szervezeti kereteket szem előtt tartva a tanfolyam menetét kidolgozó oktatóknak az alábbi beosztást majd módosítani, finomítani kell. Azt is választhatják például, hogy a hét minden napján két-két óra foglalkozást tartanak. De van akinek előnyösebb, ha két teljes napon át zajlanak a foglalkozások, amelyeket még követhet egy későbbi zárófoglalkozás.

Mi a kb. egy hétig tartó minden nap két-két órás blokkokban tartott képzést javasoljuk, mert ez lehetőséget ad az oktatóknak, hogy rugalmasabban kezeljék a csoport által megfogalmazott érdeklődést, igényeket. De egyúttal ez a tanmenet több időt biztosít két nap között az egyes hallgatók számára a felvevő eszközök használatának begyakorlására, a hanganyagok megvágására vagy a témával kapcsolatos anyagok, források felkutatására. A későbbi zárófoglalkozás előnye az, hogy az addig eltelt idő alatt a résztvevők által legyártott műsorok, médiaanyagok már publikálásra, adásba kerültek és így további értékelésre, kritikára, tanulságok levonására adnak alkalmat.

Megjegyzendő: Ha szervezési okok miatt a tanfolyamot kénytelenek vagyunk két egymás utáni napon megrendezni, ebben az esetben egyik napról a másikra kevés idő áll rendelkezésre a kutatási munkák és az audio feladatok elvégzésére. A tanfolyam egésze magába foglal hangfelvételi foglalkozásokat és ezek gondos tervezést igényelnek akkor, ha a képzést két egymást követő napon bonyolítjuk le. Ilyenkor javasolt, hogy a trénerek előre keressenek olyan vendégeket a második napra, akik interjúalanyként használhatók a korábban nagyjából körvonalazott témában. Végül, ha a tanfolyami képzést egy hétvégére tervezzük, akkor különösen fontos egy zárófoglalkozást összehívni egy későbbi időpontban.

“A nők és a média”, kezdéshez készen a lengyelországi Lodz-ban megtartott tesztkurzuson. Egyéb újítások mellett az oktatók tartottak egy külön foglalkozási blokkot, ahol a lengyel mainstream újságokat és magazinokat elemezték tartalom és minőség szempontjából: kik adják ki, kik szerkesztik és miként ábrázolják a nőiség, férfiasság jegyeit.

Tanfolyami vázlat – Megindító történetek: Nemek (Gender) – 1. és 2. óra

idő	célok	tartalom	módszerek / javaslatok / *anyagok, eszközök / **írások, képek (mellékletben)	teljes idő- tartam
½ h	Üdvözlés / a résztvevők és a tréner bemutatkozásnak egymásnak figyelni egymásra /gátlások oldása / figyelni az időtényezőre	Rövid interjúk a csoporton belül A: rögzítés és visszajátzás vagy B: bemutatkozó játék visszajátzás nélkül	**1-A. Bemutatkozás hangrögzítővel * hangrögzítő, tágas terem vagy termék, lejátszó eszköz **1-B. 'Nem láthatlak' kezdőknek javasolt interjúk * témakártyák, mozdítható falú oktatóterem, felvevő eszköz, óra vagy konyhai óra	½ h
½ h	A téma és a tanmenet rövid ismertetése / hozzászólások, elvárások kifejtése / kritikai észrevételek begyűjtése	a kurzus tárgya és céljai, időkeret / projektbe illeszkedés, kérdések, hozzászólások / adásba kerülés említése / kérdőív kitöltése / Javaslat a résztvevőknek: munkanapló / csoportbeli szabályokban megegyezni	*írótábla (Flipchart), rajta menetrend **2-A. kurzus eleji kérdőív a résztvevőknek míg a kérdőíveket kitöltik a tréner gender témában újságkivágásokból kiállítanak egy anyagot **2-B. Megállapodás csoportszabályokban	1 h
½ h	Általában a ' gender témához ' való viszony - mint a mindennapi kultúra egy eleme, zenei felvételekkel illusztrálva	Egy dalszöveg elolvasása és megbeszélése / további példák a résztvevők mobiltelefonjáról?	*előkészített audio példák **3-A. dalszöveg "Just a girl" **3-B. dalszöveg "I'm a slave for you" **3-C. dalszöveg "Seid gegrüsst"	1 ½ h
szünet		A reklámképeket meg lehet tekinteni, mindegyik hallgató kiválaszt egyet vagy kettőt		
½ h	A résztvevők tudjanak beszélni a csoport előtt a gender témákra történő reflexiókkal kapcsolatos tapasztalatukról / kritikai észrevételek előhívása	Kiállítás: 'gender téma a reklámban' A résztvevők és a tanárok kiállítják az általuk kiválasztott anyagot és megmagyarázzák választásukat, reakciók meghallgatása	*kivágott képek, cikkek újságokból, magazinokból **4 A. képek áttekinthetőbbé tétele	2 h

Tanfolyami vázlat – Megindító történetek: Nemek (Gender) – 3. és 4. óra

idő	célok	tartalom	módszerek / javaslatok / *anyagok, eszközök / **írások, képek (mellékletben)	teljes idő- tartam
¾ h	A képzés tárgyának mélyebb megértése.	Az oktató árnyalja a képzés tárgyát, példákat hoz és rámutat a kritikai aspektusokra, jelzi, a gender témákat miként lehet a rádiókhoz kötni.	*a helyben választott témához kapcsolódó anyagok, köztük lehet: - nőekkel kapcsolatos mondasok gyűjteménye - szexista megközelítést ábrázoló rádió/TV klippek A mellékletben: **5. Interjúk meghallgatása **18. Bevezetés a szex és gender koncepciókba **25. Német nyelvű plakát a Radio Orange-tól (94.0)	2 ¾ h
szünet		Az újonnan érkezők behívása a stúdiószobákba.		
½ h	A mindenki számára világos téma összekötése a lehetséges tevékenységekkel / döntések előkészítése a kurzuson együtt végzendő gyakorlati projekteket illetően	Moderált beszélgetés és javaslatok begyűjtése a résztvevőktől: tevékenységi alternatívák a kurzus alatt és után is / dönteni a műsortervekről / felosztani a csoportot a következő tevékenységhez	különösen ha a csoport nagy létszámú, vegyük rá őket, hogy dolgozzanak együtt egy projekten: ez támogatóbb és lehet időt spórolni a rögzítésnél és lejátszásnál **13. Egy rádióműsor lehetséges műsorelemei	3 ¼ h
¾ h	A témával kapcsolatos előző tevékenység gyakorlati feladatokra való lebontása / a csapatmunka ösztönzése / jelezni az előkészítés és dokumentálás fontosságát	Kisebb csoportokat alakítani a témával kapcsolatos speciális feladatokra és a tervezett műsorhoz: pl. példák elemzése / oknyomozás egy tárgyban / interjúgyakorlatok hordozható felvevőkkel	*a témától függően anyagok az Internetről vagy helyi információs forrásoktól / rögzítő berendezések / mindegyik csapat kijelöl valakit, aki beszámol a nagy csoportnak. **6. Jellegzetes gender hangok **7. Interjú: gender szerepek	4 h

Tanfolyami vázlat – Megindító történetek: Nemek (Gender) – 5. és 6. óra

idő	célok	tartalom	módszerek / javaslatok / *anyagok, eszközök / **írások, képek (mellékletben)	teljes idő- tartam
½ h	A szerkesztőségi felelősség megismerése (a kollégák tájékoztatása) / bemutatni a szerkesztési alternatívákat a résztvevőknek	A csoportok tájékoztatása az előző (tervezési) tevékenységről és annak előzetes eredményeiről / visszajelzések és kérdések a többi csoporttól	Jegyzetelés az írotáblán *flipchart / ha már lehetséges *szerkesztetlen és/vagy már szerkesztett anyagok bemutatása / **15. Szerkesztés: A Miért és a Hogyan	4 ½ h
¾ h	Az értéktudatosság megteremtése mint cél a beszélgetésekben / a stílusos gender témák tudatosításának fokozása	A jó kérdések feltevésének művészete / az interjú mint alapvető elem a jó riporthoz / a férfiak által dominált beszélgetési stílusok kritikája / ahova illeszkedik, oda beszélgető szituációk vendégekké / fontos: a források használata további információk felkutatásához	*interjú hanganyagok (példák) **9-A. A kérdések feltevésének művészete **9-B. Ellenőrző lista a következő foglalkozásokon tervezett interjúkhoz. A társak teendőinek és témáinak jóváhagyása **9-C. Rádióbeszélgetés / Panelbeszélgetés **9-D. vox-pop készítése	5 ¼ h
¼ h	Visszajelzést adni a trénereknek a képzés fogadtatásáról és lehetőséget adni a résztvevőknek igényeik kifejtésére	Rövid visszajelzés a résztvevőktől az eddigi tevékenységekről / az oktatók értékelik saját gender-érzékenységüket	Használj kártyákat és tűzd fel őket a táblára, majd beszélj meg a résztvevőkkel. **24. önértékelés, jelzések tanároknak	5 ½ h
választható ½ h	talonban tartani egy-egy gyakorlatot arra az esetre, ha egy csoport korábban végez egy feladattal / javítani a kölcsönös bizalmat egy csoporton belül / a hangunkkal/mikrofonnal való munka örömeinek felfedezése	Egy csoportnyi ember áll az utcán (imitálni kell) – a beszéd, az időzítés gyakorlása, szerepjáték, ahol túlozni és viccelni is lehet.	**11-A. Minek szólalj meg? **11-B. Autóparkolás jelenet 3-5 főre *különterem / íráskiemelők a szereplők szövegeinek jelölésére / rögzíteni is lehet: / tereld a megszólalókat a mikrofon köré *állványra szerelt mikrofon **17. A mikrofonokról	6 h

Tanfolyami vázlat – Megindító történetek: Nemek (Gender) – 7. és 8. óra

idő	célok	tartalom	módszerek / javaslatok / *anyagok, eszközök / **írások, képek (mellékletben)	teljes idő- tartam
¼ h	újra „összerázni” a résztvevőket és újra bevonni őket a kurzus szoros menetébe. Áttérni a gyártási tevékenységre.	A tervezett gyártás áttekintése és a szükséges előkészületek / átismételni a gender ügyel kapcsolatos témákat / elismételni a további források jelentőségét és a tények illetve a vélemények elkülönítésének fontosságát / Átnézni a csoportszabályokat	Az egyes tételeket és tervezett feladatokat tartalmazó <i>kártyákat</i> feltűzni a falra / rákérdezni, hogy van-e újabb észrevétel, ötlet a gender ügyel kapcsolatos témákról vagy a helyben választott témáról / érdemes párban dolgozni a résztvevőknek segítve egymást a gyártásban **12. Csoportszabályok újbóli áttekintése	6 ¼ h
½ h	Az eddigi kidolgozott ötletek és kezdeményezések konkretizálása / a hátralévő tervezési és műszaki munka rögzítés előtti megbecslése	Kisebb csoportok alakulnak a téma feldolgozásához.: a résztvevők ismertetik a munkák állását egymással / jegyzeteket és kártyákat készítenek a gyártáshoz. A tervezett interjúkhoz, beszélgetésekhez elpróbálják a kérdéseket, értékeli azokat ügyelve a klisék, öntudatlan színlelések elkerülésére.	Ha a kurzus résztvevői később interjúalanyok vagy beszélgető vendégek lesznek, akkor őket ne vond be ezen feladatok előkészítésébe. (ezt vedd figyelembe, amikor több kis csoportot alakítanak a résztvevők.). <i>*Ha szükséges, gondoskodj számítógépről az adásmenet megírásához..</i>	6 ¾ h
¼ h	Megnyugtadni a résztvevőket, hogy a GYIK (FAQ) rendszere működni fog és így a tipikus hibákat el lehet majd kerülni.	Utolsó előkészületek a rögzítések első menetéhez / a csapatok áttekintik a munka során szükséges lépéseket	Az első menetben ne legyen több, mint 2-3 műsorelem rögzítése; jelezd, hogy a felvételek során a témától függően időkorlát van (az interjúknál ez pl. 4-5 perc, a beszélgetéseknél pedig 12 perc, stb.)	7 h
szünet		Az interjúra érkező vendégek üdvözlése / a rögzítendő beszélgetés helyszínének ellenőrzése.	Az oktatók ellenőrzik a logisztikai részt és felügyelik a felvételek sorrendjét.	
¾ h	A rögzítések elvégzése során annak szem előtt tartása, hogy a rögzített anyag adásba / publikálásra fog kerülni.	Kis csoportokban az anyagok rögzítése (stúdióban vagy hordozható eszközzel) / A többi hallgató dolgozik a saját anyagának előkészítésén vagy	<i>*Felvevő eszköz, megfelelő tér, ahol a beszélgetést nem zavarhatják / időkorlát felállítás a felvételek esetében / a kurzus azon tagjai, akik akkor feladat nélkül vannak</i>	7 ¾ h

		adásmenetet ír.	dolgozhatnak a **11 sz. melléklettel.	
¼ h	A fájlok elnevezésének és hatékony kezelésének fontosságát megérteni, hogy elkerüljük az adatvesztést és a közösen használt felszerelés, pl. a számítógép túlterhelését. / első ismerkedés a hangfájl formátumokkal	Gondoskodni az első felvételek megfelelő fájl formátumáról, hogy lejátszhatók legyenek a csoport többi tagja előtt. – Vonjunk be mindenkit, ne csak azokat, akik a felvétel elkészítésében részt vettek.	*számítógép, csatlakozó vezetékek, írható CD lemezek / útmutató a fájlok elnevezéséhez, könyvtárba rendezéséhez / **15. Vágás / szerkesztés: A Miért és a Hogyan? **16. Szerkesztési terv (A vágási technikák megtanítása nem szerepel ennek a kurzusnak a tanmenetében.)	8 h

Tanfolyami vázlat – Megindító történetek: Nemek (Gender) – 9. és 10. óra

idő	célok	tartalom	módszerek / javaslatok / *anyagok, eszközök / **írások, képek (mellékletben)	teljes idő- tartam
1 h	A hanganyagok visszahallgatásának módszerei. Milyen füllel hallgassunk? / Megismerni a jegyzőkönyv vezetésének módszerét, ami megkönnyíti a beszélgetés követését és a későbbi szerkesztést.	Az egész csoport meghallgatja az első felvételkor készített hanganyagokat. / a résztvevők lejegyzik észrevételeiket (az interjúkérdésekkel és az elhangzott fontosabb gondolatokkal kapcsolatban) / visszajelzések a csoporton belül / a szerkesztésre vonatkozó alternatívák átbeszélése röviden / A tanár a foglalkozás eredményeit összekapcsolja a korábbi gender ügyben és témákban folytatott beszélgetésekkel.	*számítógép külső (jó minőségű) hangszórókkal összekötve a felvételi eszközzel.: ennél a lépésnél kerüljük a rossz hangminőségben történő visszajátszást! A hibák sorolása helyett főleg a pozitív visszajelzések elmondására bátorítsuk a hallgatókat (mi tetszett a legjobban?). Hasznos játékszabály: ne a felvételt készítő hallgató kezdjen beszélni róla, inkább hagyjuk először a többieket reagálni. A tanár használjon kártyákat a gender témákhoz tett észrevételekhez és az elvégzett munka értékelését hagyja későbbre.	9 h
¼ h	A résztvevők profitáljanak a csoport egészének tapasztalatából. / és figyeljenek az előkészítő munka fontosságára.	A rögzítés második menetében tervezett munkák áttekintése. / Miben kapcsolódnak az első menet tapasztalatához, megfigyeléseihez. / végső előkészítése a második menetnek – a csapatok újra végigmennek a munkalépéseken.	Mint hogy kevés az idő, mindössze 2-3 beszélgetést rögzítsünk a második menetben és azok se legyenek hosszúak.. Mikor a kijelölt hallgató szerkeszti az egyik anyagot, és ehhez kap egy számítógépes munkaállomást, a csoport többi tagja csatlakozzon hozzá egy második meghallgatásra, mert az anyagukat nem lesz mód meghallgatni csak a legközelebbi kurzus összejöveten.	9 ¼ h
szünet		Az interjúra érkező vendégek üdvözlése / a rögzítendő beszélgetés helyszínének ellenőrzése.	Az oktatók ellenőrzik a logisztikai részt és felügyelik a felvételek sorrendjét.	
¾ h	A rögzítések elvégzése során annak szem előtt tartása, hogy a	Kis csoportokban a tervezett anyagok felvétele egy második (rövidebb) rögzítési menetben / A	*Felvevő eszköz, megfelelő tér, ahol a beszélgetést nem zavarhatják / időkorlát felállítás a felvételek	10 h

	rögzített anyag adásba / publikálásra fog kerülni.	fájlok azonnali mentése és előkészítése lejátszásra. (A többi hallgató segíti a folyamatot.)	esetében / a kurzus azon tagjai, aki akkor feladat nélkül vannak dolgozhatnak a **11 sz. vagy a **17 sz. melléklettel.	
--	--	--	--	--

Tanfolyami vázlat – Megindító történetek: Nemek (Gender) – 11. és 12. óra

idő	célok	tartalom	módszerek / javaslatok / *anyagok, eszközök / **írások, képek (mellékletben)	teljes idő- tartam
¾ h	Milyen füllel hallgassuk meg az anyagokat? Megvitatni a hallottakat.	A második rögzítési menetben felvett anyagok visszajátszása / A hallottak összekapcsolás a korábbi gender ügyben és témákban folytatott beszélgetésekkel.	*lejátszó eszköz a megbeszélés idejének korlátozása a szükségesre / megint csináljunk jegyzeteket kártyákra és később használjuk őket.	10 ¾ h
¾ h	Áttekinteni, mit is tanultunk. / kibővíteni a gender ügyvel kapcsolatos témák körét / szorgalmazni a részvevőknél, hogy más projektekben is foglalkozzanak majd a témákkal.	A kurzuson eddig szerzett ismeretek és megfigyelések összefoglalása / cselekvési lehetőségek médiaanyagok vagy kritikai munkák segítségével / a kurzuson túlmutató javaslatok anyagok készítésére, jövőbeli projekt ötletek gyűjtése az első utómegbeszéléshez / időpont egyeztetése a utómegbeszélésre / a részvevők tájékoztatása az egyéb tanulási és gyakorlatszerzési lehetőségekről	Az anyagok visszajátszásakor a tanár használja a kártyákat, melyek segítenek gondolatokat felidézni és kapcsolódnak a gender témákhoz, egyben ösztönzik a hallgatókat a beszélgetésre, vitára.	11 ½ h
½ h	Információk és visszajelzések eljuttatása az oktatókhoz és az értékelőkhöz / Búcsú az utómegbeszélésen történő viszontlátásig.	Értékelés, visszajelzések.	Először használjuk a *kártyákat egy gyors körértékeléshez, majd beszéljük meg a csoporttal / töltsük ki a **22. sz. záró értékelő kérdőívet..	12 h
1 h	Kölcsönös visszajelzések az oktatók között. A munkamegosztásra vonatkozó észrevételek és a további tervek megosztása egymással.	Beszélgetés arról, hogy mi ment jól és hol voltak gondok / írásban rögzíteni azt, amikor az időbeosztással, a koordinációval vagy éppen a tartalommal voltak problémák / Feljegyzés készítése azokról a médiaanyagokról, amelyekkel foglalkozni kell a következő	Az oktatók csapatának valamennyi tagja töltsse ki a **23. sz. értékelő kérdőívet és ugyancsak fussa át a **24. sz. tréner önértékelési útmutatót.	

		foglalkozás(ok)on és amelyeknek a jövőjét egyengetni kell.		
--	--	--	--	--

Tanfolyami vázlat – Megindító történetek: Nemek (Gender) – utótalálkozó

idő	célok	tartalom	módszerek / javaslatok / *anyagok, eszközök / **írások, képek (mellékletben)	teljes idő- tartam
½ h	A csoport tagjaival felvenni újra a kapcsolatot / emlékeztetni őket a gender témákra , előzetes beszélgetés	Üdvözlés / a gender ügyvel kapcsolatos témák újbóli felsorolása / az utolsó találkozás óta eltelt időben tett megfigyelések, észrevételek körbekérdezése.	Az ülésen elnökölhet az egyik résztvevő / az oktató kártyákra írja a szükséges jegyzeteket és fölrakja a falra.	12 ½ h
1 ½ h	Segíteni a résztvevőket a tanfolyami tevékenységek folytatásában / tájékoztatás az éppen zajló projektekről / bátorítani őket, hogy a gender ügyvel általában, de az ezzel összefüggő helyi témákkal kapcsolatos figyelmük, érzékenységük ne lankadjon.	Nemrég befejezett vagy folyamatban lévő médiaanyagok, projektek bemutatása / ezek megvitatása a csoporton belül / tervek a résztvevőkkel való további kapcsolattartásra vagy további utótalálkozókra / esetleg rádióműsor készítésére.	*Lejátszó eszköz / segítség médiaanyag legyártásához, ahol szükséges. Ha egy teljes rádióműsor megvalósítása a cél: **13.sz. Egy rádióműsor lehetséges műsorelemei **14. sz. Egy élő rádióműsor imitálása.	14 h

Gyakorlati tippek a megvalósításhoz

Ezt az általános tanfolyami tantervet a *Crosstalk* partnerek három helyszínen tesztelték és minden alkalommal hozzáigazították a helyben választott speciális helyi témához. Most ebben a fejezetben néhány általános tapasztalatot osztunk meg az olvasóval, valamint összefoglaljuk az értékeléssel és külön-külön az egyes tesztanfolyamokkal kapcsolatos észrevételeinket.

A csoport létszáma

Az itt felvázolt különféle feladatok elvégzése egy körülbelül 8-10 fős csoportra és egy kétfős tréner csapatra lett tervezve. Úgy gondoltuk, hogy a foglalkozások alatt illetve két foglalkozás között egy-egy hallgató vagy kisebb csoportok készítik el a rövid audio

anyagokat. Ha ezek a hanganyagok mégis hosszabbak vagy több készül belőlük, akkor szükséges további időt biztosítani a teljes létszámú csoport részére, hogy meghallgathassák és megvitathassák azokat.

Helyiségek és eszközök

Előnyös, ha a kiscsoportos munkák miatt kisebb különtermek is vannak a csoport egésze számára bérelt tanfolyami termen kívül. A választott helyi témától függően gondoskodjunk rögzítési lehetőségről hordozható vagy helyszíni stúdió eszközök segítségével. Egyéb felszerelés tekintetében szükséges még egy lejátszó berendezés (jó minőségű hangszórókkal) és számítógépek, amiken a szövegeket meg lehet szerkeszteni és a hangfájlokat meg lehet vágni, elmenteni és tárolni. A megszokott oktatási segédeszközök és segédanyagok mellett (írótábla, flipchart, kártyák, plakátok) a betervezett tanfolyami feladatok más segédeszközöket, anyagokat is igényelhetnek (lásd: 1-B. sz. melléklet által leírt feladathoz – egy hordozható kítűző tábla, ami spanyolfalként vagy mozdítható térelválasztóként is funkcionálhat; vagy a 11.sz. mellékletben leírt feladatokhoz egy háromlábú, állítható magasságú állvány a mikrofon számára).

Az éteri sugárzás vagy internetes közlés lehetőségei

Még a tanfolyam megkezdése előtt fontos tisztázni, hogy lehet-e és ha igen, akkor hol lehet a résztvevők által elkészített médiaanyagokat publikálni (pl. rádió, internet).

Az interjúhoz/beszélgetéshez szükséges vendégek meghívása

Amennyiben a tanfolyam két egymást követő napon kerül lebonyolításra, ajánlott, hogy a trénerek előre gondoskodjanak lehetséges vendégekről, akik meg tudnak jelenni a második napi felvételi időpontokban. Máskülönben a résztvevőknek nehézségeik lesznek, ha ilyen késői értesítéssel akarnak vendégeket meghívni.

Hangfelvételi foglalkozások

A hangfelvételek rögzítésére két foglalkozás van betervezve a tanfolyamon. További felvételek rögzítése lehetséges két szemináriumi foglalkozás között. Az idő szűkösségének elkerülése érdekében az oktatóknak javasolt a résztvevők feladataihoz igazítani a felvételek rögzítését. Például, ha az egyik hallgató egy vezércikken dolgozik, a másik pedig egy szatirikus médiaanyagon, nekik még egy forgatókönyvet is írni kell (= azaz a felvétel rögzítését tervezhetik későbbre). Ugyanakkor, azok a hallgatók, akiknek már van tapasztalata hanganyagok szerkesztésében és olyan műsort terveznek, ami vágást, keverést, szinkronizálást, stb. igényel (= azaz tervezhetik a hangrögzítést

korábbra), elég idejük lesz szerkesztésre később, de természetesen nekik is kell számítógép és esetleg technikai segítség.

Bölcs dolog elkerülni azt, hogy a kezdők rögtön gyártás után lejátsszák a(z) (egyéni) felvételeiket. Ez kellemetlen lehet, különösen, ha másik részvevőknek pont ekkor lenne szükségük arra a berendezésre. Ehelyett válasszuk azt, hogy a kezdők felvételeinek visszahallgatására akkor kerüljön sor, amikor a teljes csoport egybegyűlt a médiaanyagok meghallgatására.

Mikor pedig egy hosszabb anyag felvételének rögzítése zajlik (pl. egy 15 perces panelbeszélgetés), az egyik oktatónak érdemes hallgatni közben és jegyzeteket készíteni – ez segíti a munkát később azon a foglalkozáson, amikor a felvétel a csoport előtt lejátszásra kerül.

Digitális hangvágás, szerkesztés

Ennek a tanfolyamnak az anyaga nem tartalmazza a hangvágó és szerkesztői szoftver programok megismerését, az ezekkel való munka megtanulását, minthogy ez mindegyik helyen más-más módon zajlik, és többnyire egy külön tanfolyamot szerveznek rá. Megjegyezzük azonban, hogy a mellékletben található 15. és 16. számú ismertető útmutatásukkal segítik a szerkesztők munkáját, melynek során előkészítik a hanganyagokat vágásra és keverésre.

A fenti tanfolyami tanmenet adaptálása a helyi témákhoz és feltételekhez

Néhány helyen korlátozottak a lehetőségek audio anyagok rögzítésére, ezért nagyobb hangsúlyt fektetnek az egyes példák elemzésére. Ilyen esetekben a felvételek rögzítésére szánt időt másra lehet fordítani: pl. kutatás, további észrevételek, azok tállalása a csoport többi tagjának, beszédtechnikai gyakorlatok és szerepjátékok (lásd: 11. sz. mellékelt)

Értékelés

A Radio Orange 94.0 összeállított egy munkalapot a tanfolyami oktatók részére, ami a kurzus során a gender témákkal foglalkozó szituációk kapcsán esetleg felmerülő saját érzékenységüket méri (lásd a 24. sz. mellékletet). Ezt lehet a kurzus előtt, alatt és után is használni. Ugyancsak a csatolmányok között lehet megtalálni egy értékelő kérdőívet a trénerek számára (23. sz. melléklet), egy másikat (2-A), amit a résztvevőknek kell kitölteni a kurzus kezdetekor és még egyet (22. sz. melléklet), amit szintén a résztvevők töltenek ki, de a tanfolyam végén. Ennek ellenére javasolt mind a szóbeli, mind az írásbeli visszajelzések begyűjtése. Alább ismertetjük az egyik lehetséges módját annak, hogy a szóbeli értékelő megnyilvánulásokat könnyebben megkaphassuk.

Osszunk ki a résztvevőknek két-két különböző színű kártyát, és kérjük meg őket, hogy az egyik színű kártyára írják fel azokat, amiket szívesen vinnének haza a tanultak közül, a másik színű kártyára pedig azokat írják fel a tanultak, tapasztaltak közül, amiktől szeretnének megszabadulni. Mikor befejezték, kérjük meg őket, hogy tűzzék fel a kártyáikat a táblára, olvassák fel hangosan, ami rajtuk áll és ha gondolják, kommentálhatják is. Az így kapott és színek szerint csoportosított észrevételeket az oktatók le is fényképezhetik és a jövőben, más alkalommal hivatkozhatnak rá. (Mivel a dolog két lépésben történik – először írd le és utána add elő a csoportnak – jobban előcsalja az értékeléshez szükséges észrevételeket, mint ha egyszerűen megkérnénk őket, hogy tegyenek egy egyszeri értékelő nyilatkozatot.

A résztvevők számára készített írásos kérdőíveket a Crosstalk projekt kiértékelő csapata állította össze, hogy az általános projektcélok tekintetében dokumentálni lehessen a hallgatók háttérét, felkészültségét, elvárásait a kurzus kezdetén, de egyúttal a tanulásban elért haladásukat is a tanfolyam végeztével. Ezek a kitöltött kérdőívek az oktatók számára is hasznosak, mert tájékoztatják őket a hallgatók háttéréről, személyes igényeikről, érdekeltségükről.

Három helyi példa

1. Gender és élettörténetek (tesztkurzus, Freudenstadt, Németország, 2009 június)

Ez volt az első alkalom, hogy az eredeti tanfolyami tanmenetet kipróbáltuk egy tesztkurzus keretében, aminek során nők mondtak el történeteket az életükből, beszéltek arról milyen módon voltak hatással rájuk a gender szerepek. Emiatt a

hangsúlyt az interjú technikákra és néhány hallgató részvételével panelbeszélgetésekre helyeztük. A tanfolyam egy német vidéki helységben zajlott két egymást követő napon, az iskolai szünet idején és később volt egy utótalálkozó. Számos audio anyag készült, többek között egy a panelbeszélgetésről, ahol négy meghívott vendég vett részt.

A tanfolyami résztvevők kor szerinti megoszlása eléggé változatos volt, 16 és 71 év között voltak (mind hölgyek). Ez előny volt abból a szempontból, hogy több generáció tapasztalatát képviselték, de kihívást jelentett abban a tekintetben, hogy olyan tevékenységeket válasszunk, amelyek egy közös nevező mentén minden résztvevőnek megfelelnek. Az eredeti tanfolyami tantervet kiigazítottuk, hogy megfeleljen ennek a munkakörnyezetnek. Az egymás közötti bemutatkozást és a rádiós szituációval való ismerkedést a 'Nem láthatlak' (nincs szemkontaktus a bemutatkozók között) címet viselő interjúkkal, mint kezdő gyakorlattal valósítottuk meg (lásd: 1-B sz. oktatói segédanyag). Ez sikeres bemelegítésnek bizonyult. A hangrögzítő eszköz használatának bemutatására, gyakorlására is sor került még aznap, kicsit később. Ugyanakkor a hangfájlok elmentését is megtanultuk. Minthogy a hangsúly nem a műsorgyártás technikai oldalán volt, ezért a digitális vágás témájával csak érintőleg foglalkoztunk.

A dalszövegek elemzése gyakorlat (3-A B és C mellékletek) iránt inkább a fiatalabb résztvevők érdeklődtek és röviden foglalkoztak is vele. Ugyanakkor az egyik legsikeresebb feladat az egész csoport számára a reklámokban szereplő gender képekre való reagálás volt (lásd 4. sz. oktatói segédanyag). Ez úgy zajlott le, ahogy az eredeti tanfolyam tantervében le van írva: kávészünetben mindegyik résztvevő kiválasztott egy vagy több képet, amelyeket az oktatók bemutatásra kiraktak egy asztalra. A szünet után a hallgatók sorban kifüggesztették az általuk kiválasztottakat és elmondták észrevételeiket. A végén elég szórakoztató volt, mert a plakátok és a reklámfotók mintegy a gender szerepek karikatúráivá nőtték ki magukat. De azt is érdekes volt megfigyelni, hogy a résztvevők személyes kommentárjaiból miként derül ki, miért is azt vagy azokat a képeket választották ki. Így már a kurzus elején ez a feladat sok információt adott mindenkinek a képzés témájáról, mert megmutatta melyek azok a képek, amelyek a legerősebb reakciót váltják ki a csoportból.

A többi sikeres tevékenység között volt például az, amikor 'A jó kérdések feltevésének művészete' téma bevezetése után interjúkat gyakoroltunk a csoporton belül az első napon, és a meghívott vendégekkel beszélgetést rögzítettünk a második napon. Ezeket

kis csoportokban ötletrohamok segítségével készítettük elő,

Előkészítő feladat: kulcsszavak kiválasztása egy 71 éves vendéggel készítendő interjúhoz.

de használtuk a kis kártyákat is: ezekre fölírtuk azokat a kulcsszavakat, amik segítenek bennünk képeket rögzíteni a majdani beszélgetés várható fonalához. Az egyik résztvevő vállalta, hogy elnököl az egyik csoport megbeszélésén. Két diáklány (16 és 18 évesek), akik ezen ott voltak, később elmondták, hogy ha az idő engedi, többször kerülhetne sor ilyen gyakorlati feladatokra és audio anyagok gyártására. További feladat lett volna egy dialógus gyakorlat (lásd 11-A és B mellékletek), ami jól megmozgatta volna ezt a csoportot, de sajnos ezt a foglalkozást ki kellett hagynunk, mert nem állt rendelkezésre az ehhez szükséges különterem. Minthogy ez a beszélgetési gyakorlat nem elméleti, hanem nagyon is frissítően gyakorlati tevékenység és hiánya komoly veszteség, ezért az oktatók elhatározták, hogy a legközelebbi ilyen tanfolyamon feltétlenül lehetőséget kell biztosítani erre is.

A képzéssel kapcsolatos visszajelzések során több hallgató részéről ilyen észrevételek hangoztak el: „a képzés sokban finomította a gender témákkal kapcsolatos felfogásomat”, „betekintést kaptam abba, hogy miként lehet a nyelvi kifejezéseket új módon használni”, „jobban oda kell figyelnem, hogy mit mondok és azt hogyan mondom el”. Lelkesek voltak a sikeresen elkészített interjúik miatt is, és elmondták, hogy „rájöttek, miként kell kérdéseket föltenni” és hogy „valamennyiünknek sikerült szervesen beépíteni a genderrel kapcsolatos témákat a kurzus tananyagába”.

Három audio anyagot (mindegyik minimum 11-14 perc) sikerült elkészíteni a csapatoknak. Az egyik egy személyes interjú egy nyugdíjas tanárral a tanításról és szakmai pályájáról, és aki jelenleg aktívan tevékenykedik egy amatőr színháznál. A másik szintén egy interjú volt, ami a helyben működő ‘international women’s narrative café’-t (kb. Nemzetközi Női Beszélgető Kávéház) mutatja be, ami rendszeres összejöveteleket tart. A harmadik egy talkshow-hoz hasonló panelbeszélgetés volt arról, hogy a dolgozó nők miként szembesülnek a gender sztereotípiákkal a munkájuk során.

2. A gender kérdés a zenei világban (tesztkurzus, Radio Orange 94.0, Bécs, Ausztria, 2010. március)

A Bécsben tartott rádiós tanfolyam fő témája ez volt: „Gender és zene”. A kurzus egyik fő célja az volt, hogy a hétköznapi zenerajongók, zenefogyasztók mellett főleg olyanok vegyenek részt a képzésben, akik valamilyen módon kapcsolódnak a zenei világhoz (pl. a zenei újságíráshoz, esetleg zenélnek egy zenekarban, DJ-ként vagy hangtechnikusként szeretnének dolgozni). A technikai és újságírói készségek elsajátításán túl a

szeminárium lehetőséget adott arra is, hogy a résztvevők kicseréljék meglévő ismereteiket, tapasztalataikat.

A mi pedagógiai megközelítésünket úgy lehet megfogalmazni, hogy igyekszünk a „rossz” példákkal szemben a „pozitív” képeket előtérbe helyezni és ezzel megmutatni azt, mit lehet tenni annak érdekében (és mi mindent tettünk már eddig is), hogy minél színesebben lehessen kifejezni gender mivoltunkat. Ennélfogva mi olyan feminista önkifejezési megnyilvánulásokat használtunk, amelyeket megtalálhatunk számos lemezen, CD borítón éppen úgy, mint sok dalszövegben.

A tanfolyam kétnapos volt mindkét napon 6-6 óra tanítási idővel. Egy kétórás utótalálkozóra később került sor és a rádiós adásban való közlés lehetősége is nyitott volt a későbbiekben. A két napra ugyanazon hét két napján, hétfőn és csütörtökön került sor. Ez a beosztás nagyon praktikusnak bizonyult, mert a résztvevők az első képzési nap végétől már gondolkozhattak, mire lesz szükségük az általuk kitalált és előkészített rádióműsor legyártásához a képzés második napján.

A résztvevők mindannyian a *SchülerInnenschule*-ből, egy alternatív (demokratikus) bécsi magán leányiskolából voltak, ahol a diákok, a tanárok és a szülők közösen állítják össze, hogy a tantervben milyen tantárgyak legyenek. 12 lány (8 évestől 17 évesig) és két tanár (41 és 45 évesek) vettek részt a tanfolyamon. A két tanár belegyezett abba, hogy inkább hallgatóként, mint tanárként vesznek részt a képzésben – ami nem teljesen sikerült nekik, de legalább megpróbálták. A képzés második napján például az egyik tanár javaslatot tett, hogy mi legyen a rádióműsor témája. Bár a lányok kezdetben elutasították a tanár javaslatát, végül mindegyikük saját részmunkájukkal ezt a témát támogatták. Ez jó példája volt annak, hogy a felnőttek – különösen a tanárok – milyen erős hatást gyakorolnak a gyerekekre és tinédzserekre egy szemináriumi szituációban. A csoport tagjainak korát illetően meglévő különbségek miatt nem volt könnyű a résztvevők összpontosítását és figyelmét fenntartani akkor, ha nem technikai jellegű témáról volt szó. Meglepetésünkre a lányok semmiféle idegenkedést nem mutattak az audio-technikai foglalkozásokkal szemben. Ellenkezőleg: a többségük nagyon lelkes volt, hogy a keverőpultnál vagy a felvevő eszközzel dolgozhat.

A gender ügyre vonatkozó témákkal elsősorban a dalszövegek (3 A-C sz. melléklet) és a CD borítók (8 sz. melléklet) kapcsán foglalkoztunk. A dalszövegekről szóló foglalkozás egy érdekes és heves beszélgetéshez vezetett a gender kérdésről a különböző generációk esetében, amely beszélgetés során szó esett a gender sztereotípiák

időállóságáról, lehetséges változásairól és kritikájáról. A CD borítók téma előadását kombináltuk egy interjúgyakorlattal és ez is elég jól sikerült. A lányok meginterjúvolták egymást, hogy miért éppen az adott CD borítóra esett a választásuk. Ennek során el kellett mondaniuk, mit ábrázolt a feminista grafikus művész a CD borítókon. Ennél a feladatnál is a beszélgetés olykor zavaros adok-kapokba, izgatott vitába ment át, de kétségtelen, hogy elvezetett bennünket további gondolatokhoz arról, hogy gender mivoltunk kifejezésének még számos lehetősége létezik. Általában megpróbáltuk kombinálni a gender témát a technikai feladatokkal, amennyire ez lehetséges volt.

A képzés első napján a lányok nagyon spontánok és kreatívak voltak (pl. kőzjátékként kórust alakítottak, visszafogottak voltak). A képzés második napján a légkör kissé megváltozott, felhevült, a lányok izgatottabbak lettek és sokszor elégedetlenek voltak az eredménnyel az óra végén. A résztvevők egy 28 perces „élő rádióműsort” készítettek az „alternatív iskolák” témáról. A rádióműsor a következő elemekből tevődött össze: egy lányok számára készült rajzfilm projekt, egy utcán elkészített interjú, egy stúdióbeszélgetés az alternatív iskolákról és egy beszélgetés a dalszövegekről. A műsort úgy készítették el, mint egy élő adást, de a program nem került ki azonnal az éterbe. Mikor együtt visszahallgattuk a rádióműsort, mind a lányok, mind a tanárok (és tanfolyami oktatók) igen lelkesek voltak amiatt, hogy képesek voltak egy ilyen dolgot létrehozni mindössze két nap alatt.

3. A gender kérdés és a mainstream média ((tesztkurzus, Lodz, Lengyelország, 2010. április)

A Crosstalk tanfolyamot a lengyelországi Lodz-ban közösen szervezte a Nők Oktatási Központja (Women's Studies Centre) és a Lodz-i Egyetem Transzatlanti és Média Fakultása. Az itteni tanfolyam felhasználta a németországi Freudenstadtban és az osztrák fővárosban, Bécsben megrendezett szemináriumok tapasztalatait. Míg a Freudenstadt-i kurzus a társadalmi és kulturális háttérrel kapcsolatos tapasztalatok generációk közötti megosztását helyezte előtérbe, a bécsi pedig a gender a zenei világban témára koncentrált, addig Lodz-ban az elsődleges cél volt rávilágítani a gender témák lengyelországi mainstream médiumokban fellelhető megjelenésére és figyelemmel kíséрни azokat a mechanizmusokat, amik alátámasztják a gender szerepekkel kapcsolatos felfogásokat. De itt is érintettük azokat az egyéb témákat, amikkel még foglalkoztak Freudenstadt-ban és Bécsben.

A kurzus résztvevőit a következő helyekről toboroztuk: a Lodz-i Egyetem és a Lodz-i Műszaki Egyetem (főleg egyetemi hallgatók), a „ZAK” Diákrádió állomás (Student Radio), a Lodz-i Nemzetközi Női Alapítvány (International Women’s Foundation Lodz) valamint az úgynevezett Harmadik Kor Egyetem (University of the Third Age), ahol az időskorúak egyetemi oktatása zajlik. A regisztrációs kérdőívet kitöltőtő 11 jelentkező közül végül kilencen, hét nő és két férfi vettek részt a tanfolyamon. Kor szerint 25 és 50 év között voltak, többségük egyetemi végzettséggel rendelkezett.

A kurzus az alábbi 5 témára összpontosított:

- 1) A gender tanulmányokból ismert *problematikus nézetek és vélemények a társas konstrukció elmélet szemszögéből nézve.*
- 2) *A gender téma képviselése a mainstream rádiós beszélgetésekben mennyire más attól függően, hogy ki az az újságíró, aki vezeti, kik a meghívott vendégek, mi a téma és ki a producer?*
- 3) *A gender téma képviselése a sajtó-, rádió-, TV-reklámokban, különösen abból a szempontból, hogy mennyire súlyosítják a gender szerepeket a hirdetésekben és hogy milyen mértékű a nők negatív sztereotip ábrázolása a kereskedelmi reklámokban.*
- 4) *A gender téma képviselésének vizsgálata a lengyel pop zenében aszerint, hogy kik az előadók és miről szól a dalok szövege.*
- 5) *Az alapvető rádiós munkafázisok megismerése, elsajátítása: interjúkészítés, hangfájlok visszahallgatása, jegyzetek készítése, a mikrofonnal való bánásmód.*

A fentieknek megfelelően a fő hangsúly inkább annak a megértésén volt, miként érintik a gender ábrázolások a nyilvánosság közegében zajló kommunikációt, mint a médiatermékek előállításának technikai aspektusain (pl. hangvágás, szerkesztés). Ezzel együtt azok a gyakorlati foglalkozások, amelyek az interjúkészítésről (Lásd 1-B és 9-A, B, C mellékletek), populáris dalszövegek elemzéséről (lásd 3 sz. melléklet), a hirdetési iparban vagy a nyomtatott és elektronikus mainstream sajtóban tapasztalható sztereotip megnyilvánulásokról (lásd 4 sz. melléklet) volt szó, szíves fogadtatásra találtak a hallgatók részéről, és élénk beszélgetésekhez vezettek a gender kérdés vonatkozásában. Lodz-ban a tananyagot egy új feladattal is kibővítettük, ami lengyel mainstream újságok/magazinok tartalmának és megjelenésének elemzését foglalta magában a következő szempontok szerint: ki adja ki és ki szerkeszti ezeket? A férfiasság és a nőiség ábrázolásai közül melyek találhatók meg, és milyen módon találják őket?

A beszélgetések színvonalának megalapozása és a kritikai észrevételek ösztönzése érdekében egy elméleti bevezető előadást tartottunk a résztvevőknek a gender témáról, ami többek között összefoglalta a főbb feminista álláspontokat, véleményeket is. Azon résztvevőknek, akik a gender kérdéssel folyamatosan foglalkoznak mégpedig egyetemi szinten, ez az elméleti fejtegetés ismerős volt, míg a többiek számára hasznos tömör összefoglaló volt. Azért, hogy a résztvevők ne unják el a témát, jó ötletnek bizonyult a gondosan előre eltervezett menet szerint az előadást vegyesen az oktatók és a témában korábbi ismerettel rendelkező diákok segítségével megtartani. A tartalom kiegyensúlyozott tálalását támogatta a tény, hogy a résztvevők közötti interakció ideális, a kialakult beszélgetés pedig nyitott és őszinte volt. A résztvevőktől kapott visszajelzések azt mutatták, hogy a kurzus új ismereteket tárt fel azokról a naponta érzékelhető mechanizmusokról, amiken keresztül a gender szerepeket kijelölik és terjesztik. Íme néhány a kommentárjaik közül: „Egyértelmű, hogy felnyitotta a szemünket a médiumokban megjelenő sztereotip nőábrázolások tekintetében.” „A legérdekesebb foglalkozás a különféle dalszövegeket és reklámokat bemutató videoklippek értelmezéseivel telt el”. „Remek vita bontakozott ki arról, miként jelenítik meg a nőket a reklámokban – de végül optimista következtetésekre jutottunk”.

Kedvező volt, hogy a Lodz-i Egyetem multimédia terme a tanfolyam rendelkezésére állt, mert ez lehetővé tette a témák változatos előadási alternatíváinak megvalósítását anélkül, hogy plusz technikai vagy logisztikai gondokban ütköztünk volna. A tanfolyam teljes ideje rövidnek bizonyult, s ez onnan is látszott, hogy a hallgatók lelkesen mélyedtek el minden feladatban, így gyakran a foglalkozások a tervezettnél több időt igényeltek volna. Mikor olyan széleskörű témával kell foglalkozni, mint a gender kérdés, nem könnyű már a tervezés folyamán eldönteni, hogy az előírt feladatok közül melyiket rövidítsük le vagy hagyjuk el. Ezzel együtt úgy gondoljuk, hogy ha kollégák máshol hasonló tanfolyamot szerveznek, talán profitálnak a mi fent leírt tapasztalatainkból, javaslatainkból és jóval több időt hagynak a gyakorlati tevékenységekre, reagálásokra és vitákra a csoporton belül.

Mellékletek

A csatolmányban elhelyezett mellékletekről

A tanfolyami előkészítést segítő az alábbi listában megtalálhatók azoknak a mellékleteknek a felsorolása, amelyekre a tanfolyami tanmenet leírásában hivatkozunk és amelyeket a tanfolyami tantervet felvázoló táblázatban ** -gal és egy számmal jelöltünk meg. A mellékleteket csatoltuk a Kézikönyvhöz és ugyanazzal a számmal jelöltük. A mellékleteknél az anyagok készítőit *apró dőlt betűvel tüntettük fel.*

Bevezető

- ** 1-A Első hangrögzítési gyakorlat (tanári segédlet, 1 oldal)
Radio Orange 94.0
- ** 1-B 'Nem láthatlak' Interjúk (tanári segédlet, 2 oldal)
Free Radio Freudenstadt

Visszajelzés a tanároknak / értékelés

- ** 2-A Kurzus eleji kérdőív a résztvevőknek (értékelő lap, 2 oldal)
Crosstalk értékelő csapat
- ** 2-B Megállapodás csoportszabályokban (tanári segédlet, 1 oldal)
Radio Orange 94.0

Pop dalok szövege írott formában (helyben előkészített audio példák)

- ** 3-A A "Just a Girl" c. dal szövege (tájékoztató lap, 1 oldal)
Free Radio Freudenstadt
- ** 3-B Az "I'm a slave for you" c. dal szövege (tájékoztató lap, 1 oldal)
Free Radio Freudenstadt
- ** 3-C A "Seid gegrüsst" c. dal szövege (tájékoztató lap – német eredeti és angol fordítás)
Radio Orange 94.0

A témák megkülönböztetése

- ** 4 A. képek áttekinthetőbbé tétele (tanári segédlet, 1 oldal)
Free Radio Freudenstadt és University of Lodz
- ** 5 Interjúk meghallgatása (tájékoztató lap, 1 oldal)
Free Radio Freudenstadt

- ** 6** Jellegzetes gender hangok (tanári segédlet, 1 oldal)
Radio Orange 94.0
- ** 7** Interjú: gender szerepek (tanári segédlet, 1 oldal)
Radio Orange 94.0
- ** 8** CD-borító gyakorlat (tanári segédlet, 1 oldal)
Radio Orange 94.0

Az interjúkészítésről

- ** 9-A** Interjú – A kérdések feltevésének művészete (tájékoztató lap, 3 oldal)
EU projekt Inter-Audio
- ** 9-B** Interjú – Ellenőrző lista (tájékoztató lap, 5 oldal)
EU projekt Inter-Audio
- ** 9-C** Rádióbeszélgetés / Panelbeszélgetés (tájékoztató lap, 2 oldal)
Free Radio Freudenstadt
- ** 9-D** vox-pop készítése (tájékoztató lap, 2 oldal)
Free Radio Freudenstadt

Beszédgyakorlatok

- ** 11-A** Minek szólaljak meg? (tájékoztató lap, 1 oldal)
Free Radio Freudenstadt
- ** 11-B** Autóparkolás jelenet 3-5 főre (tájékoztató lap, 1 oldal)
Free Radio Freudenstadt, a „Houses“ c. rádiójátékból, Jürgen Becker

A csoport előrehaladásának mérése

- ** 12** Csoportszabályok újbóli áttekintése (tanári segédlet, 1 oldal)
Radio Orange 94.0

Rádióműsor előkészítése

- ** 13** *Rádióműsor lehetséges elemei* (tanári segédlet, 1 oldal)
Radio Orange 94.0
- ** 14** *Élő rádióműsor imitálása* (tanári segédlet, 1 oldal)
Radio Orange 94.0

Hogyan is megy a szerkesztési, vágási munka

- ** 15** Digitális vágás, szerkesztés: A Miért és a Hogyan (tájékoztató lap, 1 oldal)
Free Radio Freudenstadt
- ** 16** Táblázat a szerkesztési munkák tervezéséhez (tájékoztató lap, 1 oldal)

Free Radio Freudenstadt

Technikai háttér

- ** 17** **A mikrofonokról (tájékoztató lap, 5 oldal)**
a mediamanual.at weboldaltól adaptálva

Forrásmunka

- ** 18** **Bevezetés a szex és gender koncepciókba (tanári segédlet, 3 oldal)**
University of Lodz

Visszajelzések a hallgatóktól

- ** 22** **Záró értékelő kérdőív a résztvevőknek (evaluation aid, 1 oldal)**
Crosstalk értékelő csapat

Csapat reakciók

- ** 23** **Értékelő kérdőív oktatóknak (evaluation aid, 2 oldal)**
Crosstalk értékelő csapat
- ** 24** **Tréner önértékelési útmutató (evaluation aid, 2 oldal)**
Radio Orange 94.0

Grafikai segédanyagok

- ** 25** **Plakát: Szexizmus a rádióban (csak német nyelvű)**
Radio Orange 94.0